

Catharina M. Kuiper

EVALUATIE VAN DE BASISCURSUS SOCIALE GENEESKUNDE
DOOR DE DEELNEMERS

Een hulpmiddel bij verbetering van post-academiaal onderwijs

NEDERLANDS INSTITUUT VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE TNO

BIBLIOTHEEK NEDERLANDS INSTITUUT
VOOR PRAEVENTIEVE GENEESKUNDE TNO
WASSENARSEWEG 56 - LEIDEN

I N H O U D

	blz.
1 INLEIDING	3
2 EVALUATIE-UITKOMSTEN MET BEHULP VAN SCHAAALWAARDERINGEN VOOR DE CURSUSJAREN 1966/1967, 1967/1968, 1968/1969, 1969/1970	5
3 DE SCHAAALWAARDERINGEN EN DE DOELSTELLINGEN VAN HET EVALUEREN	12
4 HET SAMENSTELLEN VAN EEN NIEUW EVALUATIEFORMULIER	14
5 EVALUATIE-UITKOMSTEN VERKREGEN MET HET NIEUWE FORMU- LIER VOOR DE CURSUSJAREN 1970 en 1971	17
6 CONCLUSIES	23
LITERATUUR	25
BIJLAGEN	

1 INLEIDING

Sinds 1948 zijn door het NIPG post-academiale sociaal-geneeskundige cursussen georganiseerd. De deelnemers aan de cursussen, in de regel artsen, zijn van zeer gevarieerde leeftijd. Ook de ervaringen opgedaan in de aan de cursus voorafgaande periode in de medische praktijk, zijn zeer verschillend. Het merendeel van de cursisten heeft ervaring opgedaan als huisarts, als arts in dienstverband, als arts in een ontwikkelingsland, of is reeds als sociaal-geneeskundige werkzaam geweest. De basiscursus wordt veelal gevolgd aan het begin van de periode van overschakeling van een curatieve functie naar een sociaal-geneeskundige functie. In de laatste jaren komt het nogal eens voor, dat cursisten direct na voltooiing van de medische studie de basiscursus gaan volgen.

Omdat het voor de cursusleiding nuttig is om te weten hoe de cursus is overgekomen bij deelnemers, die zo verschillende achtergronden hebben, wordt de cursisten gevraagd de cursusonderdelen te evalueren. Docenten en cursusleiding kunnen met het materiaal van deze subjectieve evaluatie weer rekening houden bij vaststellen van inhoud, wijze van presenteren en samenstellen van programma's voor volgende cursussen.

De uitkomsten van de evaluatie kunnen als ze bewerkt zijn, via de cursusleiding weer teruggekoppeld worden naar de docenten. Het oordeel van de cursisten over de cursusinhoud kan een belangrijk punt van oriëntatie zijn voor de docent. Bovendien kunnen de uitspraken bijdragen tot een dynamisch karakter van het cursusprogramma. De inhoud van de sociaal-geneeskundige functies is aan verandering onderhevig. Ontwikkelingen op het gebied van de zorg voor de volksgezondheid hebben hun neerslag in het werkterrein van de sociaal-geneeskundige. De cursus kan daarom geen statisch karakter hebben.

De evaluatie-uitkomsten worden verkregen uit:

- 1) de rekenkundige gemiddelden van de cijfers door de cursisten gegeven op de formulieren na afloop van ieder college;
- 2) de evaluatiebesprekingen van cursusleiding met cursusgroep.

De onder (1) genoemde uitkomsten zijn in getallen uit te drukken, dus kwantitatief. De betekenis van deze getallen zou duidelijk

kunnen worden indien de cursisten de gronden zouden aangeven waarop hun oordeel berust. Het verzoek op het formulier om het oordeel te motiveren wordt echter in weinig gevallen gehonoreerd. Omdat de mondelinge evaluaties plaatsvinden in groepsverband, is de betekenis van de individueel gegeven cijfers in theorie alleen daar te achterhalen.

In het cursusjaar 1970/1971 zijn zowel voor de basiscursus als voor de vervolgcursussen nieuwe formulieren ingevoerd, omdat de kwantitatieve uitkomsten onvoldoende basis geven om de docenten aanwijzingen te geven voor de volgende cursus.

De resultaten met de z.g. oude formulieren en die met de nieuwe formulieren worden besproken.

2 EVALUATIE-UITKOMSTEN MET BEHULP VAN SCHAALWAARDERINGEN VOOR DE CURSUSJAREN 1966/1967, 1967/1968, 1968/1969, 1969/1970

Ter bespreking van deze evaluatieprocedure is uitgegaan van de evaluatie-uitkomsten van vier cursusjaren.

De evaluatie vond plaats met behulp van formulieren, die na ieder college door de cursisten individueel werden ingevuld.

De formulieren zijn als volgt samengesteld:

Een cijfer voor "Belang" geeft antwoord op de vraag "In hoeverre acht U het behandelde onderwerp van belang?" (0 = van zeer weinig belang; 100 = van zeer veel belang).

Een cijfer voor "Presentatie" geeft antwoord op de vraag "In hoeverre werd U geboeid door de wijze van presentatie?" (0 = zeer weinig geboeid; 100 = zeer sterk geboeid).

Een cijfer voor "Leereffect" geeft antwoord op de vraag "In hoeverre was er volgens U sprake van een verwerven van nieuwe inzichten ten gevolge van dit cursusgedeelte?" (0 = zeer weinig aan nieuw inzicht gewonnen; 100 = zeer veel aan nieuw inzicht gewonnen).

Na ieder college werden dus door de cursisten waarderingen uitgebracht door op een schaal van 0 - 100 een teken te zetten.

Van de individueel gegeven cijfers werd per onderwerp het rekenkundig gemiddelde en de standaardafwijking berekend.

Gevraagd werd dus ook om de gegeven cijfers te motiveren, maar - zoals reeds gezegd - dáárvan kwam in de praktijk weinig terecht.

In het algemeen kan gezegd worden dat de gegeven cijfers hoog zijn. Gemiddelde uitkomsten ≤ 60 zijn uitzonderingen. De meeste gemiddelden liggen tussen 60 en 95. (Zie bijlage 1)

De correlaties tussen de cijfers voor belang en prestatie, presentatie en leereffect en belang en leereffect zijn hoog.

Voor de jaren 1966/1967 en 1967/1968 zijn wij dit nagegaan, zowel voor alle onderwerpen, als voor de onderwerpen behorend bij een bepaalde hoofdgroep.

Een overzicht van deze correlaties is respectievelijk gegeven in de tabellen I en II.

Tabel I

Correlatieberekeningen cursus 1966/1967

	Belang	Presentatie
1. Gehele cursus		
Belang	-	
Presentatie	0,82	-
Leereffect	0,84	0,81
2. Per hoofdgroep:		
1. en 2.: Algemene inleiding. Structuur en wijze van functioneren van de gezondheidszorg		
Belang	-	
Presentatie	0,83	-
Leereffect	0,89	0,85
3. Milieuhygiëne		
Belang	-	
Presentatie	0,84	-
Leereffect	0,78	0,95
4. Epidemiologie en statistiek		
Belang	-	
Presentatie	0,76	-
Leereffect	0,79	0,67
5. Sociale en gedragswetenschappen		
Belang	-	
Presentatie	0,95	-
Leereffect	0,90	0,90

Tabel II

Correlatieberekeningen cursus 1967/1968

	Belang	Presentatie
Gehele cursus		
Belang	-	
Presentatie	0,87	-
Leereffect	0,87	0,88
Per hoofdgroep:		
2. Menselijk gedrag, bevolking en samenleving		
Belang	-	
Presentatie	0,97	-
Leereffect	0,87	0,92
3. Structuur en wijze van functioneren van de zorg voor de volksgezondheid		
Belang	-	
Presentatie	0,63	-
Leereffect	0,74	0,85
4. Actuele gezondheidsvraagstukken en preventieve voorzieningen		
Belang	-	
Presentatie	0,83	-
Leereffect	0,90	0,87
5. Epidemiologie en statistiek als methoden van onderzoek van menselijke groeperingen		
Belang	-	
Presentatie	0,98	-
Leereffect	0,97	0,97
6. De sociaal-geneeskundige en zijn functionele relaties tot anderen		
Belang	-	
Presentatie	0,97	-
Leereffect	0,98	0,90

De correlatie-coëfficiënten zijn voor de totaal-gemiddelden van beide jaren zeer hoog. Gedifferentieerd naar de hoofdgroepen is er wel verschil. Het laagste getal is echter nog 0,63.

Uit deze hoge correlatie van belang, presentatie en leereffect zou geconcludeerd kunnen worden, dat het laten geven van drie cijfers òf een schijndifferentiatie is, òf dat er een HALO-effect optreedt.

De gemiddelden, berekend voor ieder onderwerp, in klassen ingedeeld geven duidelijk te zien dat de waarderingen van de jaren 1966/1967 en 1968/1969 hoger liggen dan die gegeven in de jaren 1967/1968 en 1969/1970. (Zie bijlage 1)

De gemiddelden voor de gehele cursus van genoemde jaren zijn:

Jaar	N	Belang	Presentatie	Leereffect
1966/1967	23	83 (13)	82 (14)	75 (18)
1967/1968	24	74 (19)	74 (20)	67 (23)
1968/1969	12	81 (17)	82 (18)	76 (22)
1969/1970	20	76 (13)	73 (16)	69 (18)

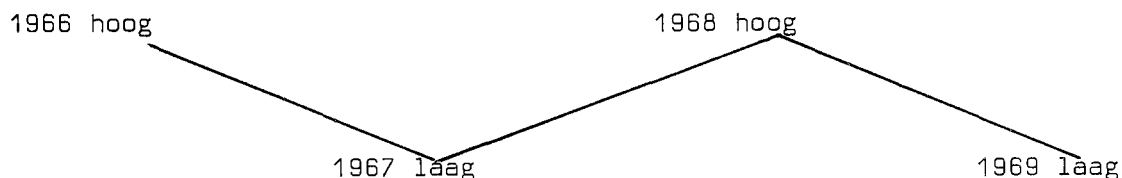
Tussen () staan de standaarddeviaties

Het zou interessant zijn om na te gaan waardoor deze verschillen tot stand komen.

Gezien de kleine cursistenaantallen is het ook denkbaar dat de verschillen veroorzaakt worden door enkele uitschieters naar boven of naar beneden toe. De gelijkmatigheid van de standaarddeviaties voor de verschillende jaren sluiten deze veronderstelling uit.

De vraag is, of het effect van de uitvliegers wel in een getal te vangen is. Een negatieve of positieve houding van enkelingen kan ook indirect van invloed zijn op de waarderingscijfers van de anderen.

Het jaarklassekenmerk is:

De waarderingen voor eenzelfde onderwerp, bekeken voor alle 4 jaren geven uiteraard hetzelfde beeld als hierboven is aangegeven.

Globaal gezien kunnen de afwijkingen van het gemiddelde veroorzaakt worden doordat:

- a. vervanging van docent heeft plaatsgevonden;
- b. de inhoud van een cursusonderdeel heeft plaatsgevonden;
- c. de didactische vormgeving is gewijzigd;
- d. weerstand ten opzichte van een cursusonderdeel ontstaat, omdat het b.v. verouderd is;
- e. weerstand ten opzichte van een cursusonderdeel in de loop der jaren (b.v. tegen gedragswetenschappen) verdwijnt;
- f. de docent op zijn onderwerp uitgekeken raakt;
- g. de docent steeds meer in zijn onderwerp groeit;
- h. de communicatiemogelijkheden van de docent gunstiger of ongunstiger zijn door interactie met de cursusgroep.

Aanwijzingen voor de verschijnselen "d" en "f" vinden we in het teruglopen van de gemiddelde waarderingen in de loop der jaren. Voor het verschijnsel "g" is het voortdurend hoger worden van de gemiddelde waarderingen, onafhankelijk van de algemene tendens, een aanwijzing.

Gezien het kleine aantal cursisten zijn de oorzaken van de afwijkingen van het algemene beeld voor een bepaald onderdeel nauwelijks op te sporen.

Opvallend is, dat enkele docenten door de jaren heen vrijwel dezelfde hoge cijferwaarderingen krijgen, onafhankelijk van het cursusjaar waarin zij college geven. Blijkbaar zijn presentatie en inhoud van dien aard, dat het door iedere cursusgroep als goed gewaardeerd wordt. Een belangrijke factor hierin is, dat het interactiepatroon docent-cursisten bepaald wordt door de docent, waarvoor hij minder afhankelijk is van initiatief van cursisten. Dat wil zeggen, dat een docent vanuit zichzelf in staat is te boeien of te amuseren en niet geremd wordt wanneer hij weinig medewerkingervaart van de kant van de cursisten. Van invloed is ook de aard van het onderwerp dat gebracht wordt. In het algemeen kan gezegd worden, dat een college beter gewaardeerd wordt naarmate het meer feitelijke informatie bevat, die opgenomen kan worden binnen de referentiekaders, die gevormd zijn tijdens de medische opleiding.

De standaardafwijkingen, in klassen ingedeeld, geven wel verschillen voor de vier jaren te zien. (Zie bijlage 2)

De sterkste centrale tendentie vinden we voor:

Belang bij de groepen 1966, 1968 en 1969

presentatie bij de groepen 1966 en 1968

leereffect bij de groepen 1966 en 1969

Cursus 1966 brengt per onderwerp dus weinig differentiatie. Er wordt vrijwel unaniem hoog gescoord, zowel voor belang, presentatie als voor leereffect van alle onderwerpen.

Cursus 1968 scoort unaniem hoog voor belang en presentatie.

Cursus 1969 scoort unaniem wat lager in vergelijking met andere jaren voor belang en leereffect.

Het lager scorende jaar 1967 geeft een grotere verdeeldheid te zien, zowel voor belang, presentatie als voor leereffect. Er werd dus niet unaniem geoordeeld over de cursus.

Dit is ook het geval met het hoger scorende jaar 1968, wat het leereffect betreft.

Door alle jaren heen is er meer eenheid in de gemiddelden voor belang dan in die voor presentatie en leereffect. Hieruit meen ik te mogen concluderen, dat de schaalwaardering als antwoord op de vragen naar presentatie en leereffect sterker bepaald worden door de persoonlijke relatie tussen groepsleden en docent dan dit het geval is met de waardering voor belang.

De vraag is, of datgene wat bijdraagt tot het leerproces wel kan worden onderscheiden door de cursist. Dressel:

"Rating scales often emphasize the thespian qualities of a teacher rather than his role as an initiator of the learning process. Education is a two-way street, and when students evaluate their instructors they should also rate their personal contribution to the learning process." pg 349 (1)

De cursisten zijn te direct betrokken bij het proces. Bovendien blijken de resultaten veelal op den duur. Ook zijn de gedurende het college-uur optredende factoren als "geboeid zijn" en "zichzelf bevestigd weten" zeer complex verweven met de beleving van het leerproces. Kennis over het leerproces, dat zich tijdens de cursus afspeelt, zal niet verkregen kunnen worden door de cursisten te vragen wat ze van een college geleerd hebben.

Het cijfer voor leereffect, gegeven door de cursist, is dan ook een weergave van het idee, dat de cursist heeft over wat hij van de behandeling van een onderdeel geleerd heeft.

Om na te gaan hoe de stof is overgekomen, dus ter beoordeling van de instructie, is het een vraag naar een antwoord, dat reeds eer-

der als reactie op de beoordeling van de presentatie gegeven is. De cursisten kunnen het onderwijsproces beoordelen. Hun waarnemingen met betrekking tot het onderwijsproces kunnen dienen als feed-back voor de docenten. De theorie van het onderwijzen dient de fundamente te bieden om de vragen ter evaluatie van de instructie te ontwikkelen. Gage:

"Too much of educational psychology makes the teacher infer what he needs to do from what he is told about learners and learning.

Theories of teaching would make explicit how teachers behave, why they behave as they do, and with what effects. Hence, theories of teaching need to develop alongside, on a more equal basis with, rather than by interference from theories of learning." pg 138 (2)

3 DE SCHAALWAARDERINGEN EN DE DOELSTELLINGEN VAN HET EVALUEREN

De doelstellingen van het evalueren zijn:

1. Informeren van de cursusleiding over de waardering door de cursisten van de inhoud van de colleges en de presentatie.
2. Verzamelen van materiaal om de docenten te kunnen informeren over de ontvangst van hun college met het oog op hun bijdrage aan volgende cursussen.
3. De ervaring van cursisten gebruiken voor de planning van de cursus voor het komende jaar.

Bezien we de resultaten van de schriftelijke uitkomsten met betrekking tot de doelstellingen, dan concluderen we:

Ad 1. De cursusleiding krijgt een indruk door de cijfers. In het algemeen wordt de cursus hoog geëvalueerd op de schalen. Belang, presentatie en leereffect zijn alleen maar weergegeven in cijfers. De mondelinge evaluatiebesprekingen van cursusleiding en cursisten geven wel aanvulling op de cijfers. Het zou theoretisch gezien mogelijk zijn om tijdens deze besprekingen na te gaan waarom iedere docent de bepaalde waardering krijgt. Afgezien van het feit, dat deze procedure een zeer omslachtige en tijdrovende is, zou er dan ook veel afgegaan worden op de mening van het nu eenmaal betrekkelijk kleine percentage "sprekenden" in een groep.

Ad 2. Het verzamelen van materiaal heeft tot doel om een diagnose te stellen en tot therapie te komen. Het cijfermateriaal biedt weinig informatie om terug te koppelen naar de docent en te localiseren waar de negatieve componenten te vinden zijn. Het meedelen van de scores is hooguit vleidend als de docent hoge cijfers krijgt in vergelijking met de anderen. Het gaat er echter om, dat de uitkomsten het lesgedrag van een docent bevestigen of veranderen. Uiteindelijk blijkt de docent met de verkregen informatie weinig te kunnen doen om tot verandering van lesgedrag te komen, omdat de gemiddelde cijfers voor belang, presentatie en leereffect hiervoor te globaal en te diffuus

zijn. De concrete uitwerking zou via de mondelinge evaluatie kunnen komen, maar tijdens deze besprekingen komen de uitspraken te weinig systematisch en toevallig, zodat deze niet te verbinden zijn met de cijfers. Het antwoord op de vraag waarom een docent nu hoog of laag gewaardeerd wordt, is niet gegeven in zodanige termen, dat hierdoor zijn lesgedrag beïnvloed kan worden.

- Ad 3. Het na ieder college op een schaal moeten aangeven van een waardering voor een bepaalde docent wordt een sleur-handeling. Het streepje kan al te gemakkelijk gezet worden, zonder dat gerealiseerd wordt wat daarmee gezegd kan worden. De gemiddelden, die op grond van de schaalwaarderingen bepaald worden, geven een schijn van exactheid. Bovendien ondervinden we steeds meer protest bij de cursisten. Meer gedifferentieerde houvast-gevende uitspraken worden geuit tijdens de evaluatiebespreking, maar deze uitspraken zijn onderling niet vergelijkbaar. De gemiddelde cijfers zijn een representatie van de mate, waarin de cursisten door een college zijn aangesproken. Dit is op zichzelf interessant, maar het gaat er uiteindelijk om de uitspraken van de cursisten te benutten ter verbetering van de cursus. De cijfers bieden de mogelijkheid tot vergelijking met andere docenten, zij het over een veel kleinere range dan de schaal van 0 - 100 pretendeert. De vraag is gerezen, of er niet een systeem ontwikkeld dient te worden, waarin in plaats van cijfers systematisch uitspraken van de cursisten verzameld worden. Wanneer we spreken in termen van diagnose en therapie: Is het niet mogelijk om de diagnose meer specifiek te stellen, om tot effectieve therapie te komen?

4 HET SAMENSTELLEN VAN EEN NIEUW EVALUATIEFORMULIER

Het nieuwe evaluatieformulier is dus gemaakt om tot een meer specifieke diagnose te komen teneinde de communicatie tussen cursisten, docenten en cursusleiding te bevorderen. Bij het samenstellen van de vragenlijst dienden we niet alleen uit te gaan van datgene, wat te onderscheiden is door de cursisten, maar ook van datgene wat haalbaar is in de therapie.

Met andere woorden: Tracht alleen beoordelingen te vragen over datgene wat voor cursisten waarneembaar is en wat veranderd kan worden door docent of cursusleiding. Zoals Van de Griend opmerkt over de kern in de verhouding tussen diagnose en therapie:

"Ieder diagnostisch gelijk behelst het risico van een therapeutisch ongelijk." pg 82 (3)

Het overbrengen van de evaluatie-uitkomsten aan de docent dient zorgvuldig te gebeuren, bij voorkeur mondeling. Want niet tegelijk met de opsomming van de tekorten (de diagnose) is de therapie gegeven. Integendeel: de diagnose kan fixerend werken in de lessituatie en ontspringen van een inspirerend moment in de lessituatie beletten.

Ook dient in acht genomen te worden, dat verschillende van de docenten geen vak-docenten zijn, doch een inleiding houden op grond van hun ervaring met de praktijk van het werk of met wetenschappelijk onderzoek, dat min of meer relevant is voor het werkterrein van de sociaal-geneeskundige.

Het merendeel van de onderwerpen wordt in een aantal inleidingen, dat kleiner is dan vijf, behandeld.

Van coachen van de docenten, zoals dit met vak-leerkrachten zou kunnen gebeuren, is hier geen sprake.

Evenmin is het denkbaar, dat het instructiegedrag systematisch veranderd zou kunnen worden. Iedere docent zal zijn eigen vorm van instructiegedrag moeten vinden. Van training in zgn. teaching-skills, zoals: vragen stellen, feed-back geven, uitleg geven, organiseren van lesactiviteiten en discussie leiden, is geen sprake. Getracht kan worden een handreiking te doen om methoden en technieken aan te brengen. Wat in deze situatie overdraagbaar is naar de docent zijn aanwijzingen over de inhoud van zijn college. Een docent kan de inhoud wijzigen of zich terugtrekken, wanneer van hem gevraagd zou worden aspecten te behandelen, waarvan hij geen of weinig kennis heeft

en zich ook niet kan of wil verdiepen.

De cursist wordt in het formulier gevraagd te oordelen over:

- overeenstemming van titel en inhoud van college;
- de herhalingen (zinloos of zinvol) van een voordracht;
- de overlap met andere colleges;
- het te veel of te weinig tijd besteden aan bepaalde aspecten bij behandeling van een onderwerp;
- ontbreken van aspecten die bij de behandeling van een onderwerp naar voren gekomen moesten zijn.

Opgemerkt zij nog, dat herhaling van bekende stof en overlap met stof uit stof uit andere colleges heel zinvol kunnen zijn.

"Herhaling" en "overlap" kunnen een versterking van leer-effect teweeg brengen.

Beide aanduidingen kunnen in het positieve geval ook een aanwijzing zijn voor de samenhang van het cursusprogramma.

Ook is het mogelijk om aanwijzingen voor de presentatie over te dragen. De presentatie wordt geëvalueerd met behulp van geprecodeerde antwoorden met betrekking tot het auditieve, het visuele, de aanspreekbaarheid, de verzorging, de begrijpelijkheid en het discussiegebruik. De antwoorden zijn ontleend aan vroegere evaluatiebesprekingen. Wat daarin relevant gebleken is wordt nu meer systematisch geëxploreerd. Immers kunnen nu ook die cursisten, die tijdens besprekingen niet aan het woord komen, zich uiten.

In vergelijking met de oude evaluatiemethode wordt er van de cursisten meer tijd gevraagd om het formulier in te vullen. (Bijlage 3). Daar staat tegenover, dat het aantal malen dat een formulier ingevuld hoeft te worden sterk verminderd is, omdat het niet per college, maar per cursusonderdeel gevraagd wordt.

De bereidheid tot invullen van het evaluatieformulier is gebleken niet geringer te zijn dan die in voorafgaande jaren.

Voor 1971 zijn op grond van aanwijzingen van cursisten en ervaring opgedaan met de vragenlijst enige wijzigingen aangebracht. (Bijlage 4)

In het laatst gebruikte formulier wordt weer de gelegenheid geboden globaal waardering voor belang en presentatie aan te geven. Echter niet met behulp van schalen, maar door geprecodeerde antwoorden. In deze antwoorden kan zowel de mate van positieve als van negatieve waardering uitgedrukt worden. Uit de opmerkingen gemaakt tij-

dens de evaluatiebesprekingen bleek, dat de cursisten de behoefte hebben ook hun positieve waardering voor een college uit te kunnen drukken.

De vraag A 1. "Dekte de titel de inhoud van het college" is vervallen, omdat de antwoorden weinig informatie boden.

Tabel III

Cursistenmateriaal 1970

		INHOUD							PRESENTATIE																
Hoofdgroep en aantal werktijden	Cursis- tenaan- tal N	Herhaling 2a	Zinloos 2b %	3a	4a %	4b %	4c %																15		
								1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	6 %	7 %	8 %	9 %	10 %	11 %	12 %	13 %	14 %	neg. %	pos. %		
A ₁	5	15	3,3	13,3	3,5	13,3	13,3	13,3	-	-	-	-	13,3	-	-	6,7	-	-	-	-	-	-	-	6,7	40,0
	1	16	3,1	6,3	3,1	25,0	12,5	12,5	-	-	-	6,3	-	-	6,3	-	-	-	-	6,3	-	-	-	-	25,0
	1	17	3,3	11,8	3,5	29,4	-	5,9	-	-	-	17,6	-	-	17,6	-	-	-	-	5,9	-	-	-	5,9	11,8
	1	10	3,4	10,0	3,6	20,0	10,0	-	-	-	-	-	-	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	-	10,0	10,0
	2	14	2,9	7,1	4,0	28,6	7,1	21,4	100,0	-	28,6	7,1	-	-	-	-	-	14,3	14,3	-	-	-	-	-	-
A ₂	2	15	2,9	46,7	3,8	46,7	33,3	33,3	-	-	13,3	20,0	-	-	20,0	13,3	6,7	13,3	-	26,7	6,7	-	60,0	6,7	
	2	13	2,8	7,7	3,7	7,7	7,7	-	-	53,8	7,7	-	-	-	7,7	-	-	7,7	-	-	-	-	-	-	30,8
	2	13	3,0	7,7	3,3	7,7	-	7,7	-	7,7	7,7	7,7	-	7,7	15,4	-	-	-	-	7,7	-	-	7,7	30,8	
	1	6	3,2	-	3,5	33,3	-	-	-	-	-	-	-	-	16,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33,3
	2	13	2,5	53,8	2,8	15,4	-	-	-	7,7	76,9	-	23,1	-	-	-	7,7	-	-	7,7	-	-	30,8	7,7	
	2	15	2,9	6,7	3,5	6,7	6,7	-	6,7	13,3	-	-	-	-	6,7	-	-	-	-	6,7	-	-	-	46,7	
	2	14	3,1	-	3,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71,4	
	2	15	2,8	26,7	3,0	-	-	-	73,3	-	33,3	-	6,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26,7	26,7	
	2	13	2,5	7,7	2,4	7,7	7,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38,5	
	B ₁	2	16	3,4	12,5	4,0	12,5	18,8	6,3	6,3	18,8	-	-	-	-	-	25,0	-	25,0	6,3	12,5	-	-	50,0	12,5
1		15	2,9	13,3	3,3	20,0	6,7	6,7	-	-	-	-	-	6,7	6,7	6,7	-	13,3	-	-	-	-	6,7	13,3	
2		17	3,1	5,9	3,9	41,1	5,9	17,6	11,8	-	23,5	5,9	-	-	5,9	-	-	-	-	5,9	-	-	5,9	11,8	
4		15	3,5	13,3	3,9	6,7	-	-	13,3	-	20,0	6,7	-	6,7	-	6,7	-	6,7	13,3	-	-	-	13,3	13,3	
2		17	3,2	-	3,2	17,6	11,8	-	-	-	-	11,8	-	-	11,8	-	-	-	-	-	5,9	-	-	35,3	
B ₂	2	15	3,3	6,7	3,7	-	6,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53,3	
	2	16	2,7	12,5	3,0	18,8	37,5	-	-	-	-	6,3	6,3	-	-	-	-	-	6,3	-	-	-	12,5	25,0	
	1	13	2,7	-	3,4	30,8	-	7,7	7,7	-	46,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38,5	
	3	16	2,8	-	3,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	87,5	
C	2	17	3,8	5,9	4,0	17,6	-	5,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76,5	
	6	13	3,1	-	3,1	15,4	-	-	7,7	30,8	7,7	7,7	-	-	15,4	7,7	-	-	-	-	15,4	15,4	30,8		
	4	15	3,3	46,7	3,5	-	-	6,7	-	6,7	13,3	13,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40,0	
	3	15	3,5	20,0	3,7	20,0	-	40,0	6,7	13,3	6,7	-	-	-	-	13,3	-	6,7	13,3	-	6,7	-	13,3	-	
	4	14	3,1	7,1	3,8	35,7	21,4	7,1	28,6	-	28,6	-	-	-	7,1	21,4	-	28,6	-	-	14,3	-	21,4	14,3	
	3	14	3,4	-	3,4	14,3	-	-	7,1	-	14,3	21,4	-	-	7,1	-	-	-	-	-	-	-	-	35,7	
	9	17	3,2	35,3	3,8	35,3	35,3	52,9	-	-	-	5,9	-	5,9	5,9	47,1	-	17,6	5,9	-	5,9	-	29,4	-	
	9	14	3,5	-	3,8	7,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,1	64,3	
	5	11	3,1	9,1	3,9	45,5	27,3	27,3	-	-	-	-	-	-	9,1	18,2	9,1	9,1	27,3	-	-	-	36,4	9,1	
	D	10	16	3,4	-	3,7	6,3	-	6,3	-	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	6,3	-	-	-	6,3	56,3
9		18	2,9	5,6	3,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11,1	5,6	11,1	-	-	-	16,7	22,2	
3		16	2,4	12,5	3,7	12,5	-	6,3	-	-	12,5	-	6,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,3	31,3	
4		15	3,1	6,7	3,9	26,7	26,7	20,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,7	-	-	-	-	80,0	
3		10	3,0	-	3,0	-	20,0	10,0	10,0	-	40,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20,0	40,0	
2		16	2,7	43,8	3,2	31,3	43,8	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	6,3	12,5	-	-	6,3	6,3	25,0	18,8	
2		13	2,2	15,4	3,4	15,4	7,7	-	-	-	7,7	-	-	-	-	-	-	15,4	-	-	-	-	-	30,8	
2		17	3,1	-	3,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58,8	
4		15	3,5	6,7	3,9	6,7	26,6	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,7	33,3	
595								6,8	4,9	8,9	3,5	1,2	0,8	3,9	4,6	1,2	4,0	2,5	2,2	2,9	0,8	9,8	32,1		

Verklaring der lettertekens en cijfers:

Ad inhoud

A. Werkterrein, rol en functie van de sociaal-geneeskundige

A₁ Werkterrein

A₂ Rol en functie van de sociaal-geneeskundige

B. Mens en milieu

B₁ Determinanten van gezondheid en ziekte

B₂ Milieuhygiënische vraagstukken

C. Bestuurlijke, organisatorische en gedragswetenschappelijke aspecten met betrekking tot het functioneren van de sociaal-geneeskundige

D. Epidemiologie, statistiek, rapportage

2a = De mate waarin het college een herhaling is van bekende stof - geheel niet = 4
voor een klein deel = 3
voor een groot deel = 2
volledig = 1

2b = Percentage van het aantal aanwezigen, die de herhaling als zinloos ervaren.

3a = De mate waarin het college overlap biedt met andere colleges - geheel niet = 4
voor een klein deel = 3
voor een groot deel = 2
volledig = 1

4a = Aspecten meer tijd

4b = Aspecten minder tijd

4c = Gemiste aspecten

Ad presentatie

Zijn er opmerkingen ten aanzien van de presentatie?

1. onduidelijke spreekwijze van de docent
2. te snelle spreekwijze van de docent
3. monotone spreekwijze van de docent
4. te weinig gebruik gemaakt van het bord
5. te veel dia's
6. weinig zeggende dia's
7. ontbreken van illustratiemateriaal
8. te abstracte behandeling van de onderwerpen
9. onverzorgd
10. te weinig helder en duidelijk gebracht
11. te veel laten afleiden door vragen van de cursisten
12. te weinig gelegenheid tot discussie
13. ontbreken van een overzicht van de door docent als bekend veronderstelde begrippen
14. ontbreken van aanbevolen artikelen, om tijdens college de verwachte deelname te kunnen geven
15. open antwoordmogelijkheid

INHOUD												PRESENTATIE																	
Hoofdgroep en aantal werktijden	Cursis- aantal	Cursis- aantal N	Belang 1	Herha- ling 2a	%	Over- lap 3a	Zin- loos 3c	%	Meer 4a	Min- der 4b	Ge- mist 4c	Niveau- oordeel	in percentages uitgedrukt															16	
													1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	neg.	pos.
B ₁	2	15	2,9	2,9	26,6	3,5	1	6,6	33,3	40,0	13,3	2,4	33,3			6,7			26,7	6,7	26,7	6,7	20	20	6,7	6,7	6,7		
	1	6	3,2	3,5	0	3,5	0	0	0	0	0	2,8						16,7									33,3		
	1	14	3,1	3,0	7,1	3,4	3	21,4	7,1	0	0	2,4	64,3		78,6	14,2			7,1		14,2		14,2				7,1		
B ₂	3	13	3,2	3,1	23,1	3,5	1	7,7	38,5	15,4	15,4	3,0		7,7	7,7			7,7		7,7		7,7	15,4	30,8		23,1			
	2	9	2,8	2,7	22,2	3,3	1	11,1	11,1	0	0	3,3		11,1															
	2	11	2,9	2,8	27,3	3,7	1	9,1	27,3	36,4	0	2,5	27,3	27,3	18,2	9,1					18,2	27,3				36,4			
	1	11	3,1	2,9	9,1	3,2	1	9,1	9,1	0	9,1	3,1																	
	2	14	2,5	3,1	21,4	3,6	0	0	0	7,1	0	3,0		7,1	7,1			14,3		7,1	7,1				7,1	7,1			
	2	13	2,2	3,2	7,7	3,8	0	0	30,2	23,1	7,7	3,4		7,7	15,4	7,7						7,7			30,8	7,7			
	2	11	2,9	3,5	0	3,4	2	18,2	9,1	0	0	3,5														9,1			
	1	6	3,0	3,2	16,7	3,3	1	16,7	33,3	16,7	16,7	3,8																	
	1	7	3,1	3,6	0	3,6	0	0	0	0	0	3,3		14,3													42,9		
	1	8	2,6	3,1	12,5	3,8	0	0	12,5	12,5	0	2,9							12,5							12,5			
B ₃	1	7	3,4	2,4	28,6	3,4	0	0	0	0	0	3,1			14,3												14,3		
	1	5	2,8	3,0	0	3,0	2	40,0	0	0	0	2,4														20			
	1	6	3,2	2,3	16,7	3,1	1	16,7	16,7	0	0	3,0		16,7												33,3	16,7		
	2	6	2,8	3,0	0	3,7	1	16,7	16,7	16,7	0	2,8		16,7												16,7	16,7		
	1	5	3,2	2,4	0	3,8	0	0	0	0	0	3,4																	
1	10	2,9	3,0	10,0	3,7	0	0	10,0	20,0	10,0	2,9			10								10			10	10			
C ₁	2	12	3,0	2,8	0	3,9	0	0	0	0	0	3,3																	
	2	12	2,8	3,2	8,3	3,8	0	0	0	8,3	0	3,0			8,3														
	2	12	2,6	3,0	50,0	3,2	41,7		8,3	0	0	2,8	8,3	16,7	8,3		8,3									16,7			
C ₂	3	9	3,1	3,3	0	3,6	0	0	0	11,1	0	3,1																	
	1	11	3,0	2,9	9,1	3,5	1	9,1	0	0	0	2,9							9,1							9,1			
	3	13	3,4	3,1	0	4,0	0	0	0	0	0	3,6														7,7			
	3	9	3,0	3,2	11,1	3,7	0	0	22,2	11,1	22,2	3,4														11,1			
	2	10	2,3	2,6	50,0	3,7	1	10,0	20,0	0	10,0	2,6														30			
	4	12	2,8	3,2	8,3	3,8	0	0	33,3	0	8,3	1,9	33,3		8,3			8,3	16,7	33,3	25			8,3		25			
	4	12	2,6	3,3	16,7	3,8	0	0	25,0	33,3	0	2,7		8,3	16,7	25		8,3	8,3	8,3	25			8,3		16,7			
	3	10	2,6	2,9	20,0	3,4	2	20,0	20,0	0	0	2,3	40	40	10	10		10		10	30		20			20			
	2	14	2,3	2,6	57,1	2,8	5	35,7	7,1	0	14,3	1,8	21,4	14,3	14,3	7,1		21,4		14,3	21,4	57,1	28,6			42,9			
	2	12	2,8	2,6	25,0	3,3	2	16,7	8,3	0	8,3	2,3	25		66,7	16,7		8,3		8,3	8,3	8,3	8,3				8,3		
D	3	10	2,9	3,2	20,0	3,5	0	0	0	0	0	3,1														40			
	2	10	3,6	2,8	0	3,7	0	0	0	0	0	3,6														10			
	4	12	3,3	3,0	16,7	3,9	1	8,3	33,3	8,3	41,7	3,1						8,3		8,3	8,3			8,3		16,7			
	2	13	2,5	3,0	23,1	3,5	1	7,7	7,7	0	7,7	3,0	61,5	15,4	7,7					30,8					7,7		46,2		
	2	10	3,4	3,1	10,0	3,8	0	0	10,0	0	0	3,4														10			
	7	13	3,3	3,2	7,7	3,8	2	15,4	7,7	15,4	0	3,0							7,7		7,7	15,4	7,7				15,4		
	3	8	2,8	3,9	12,5	4,0	0	0	0	0	0	3,4																	
	1	5	3,0	2,4	20,0	2,2	2	40,0	0	0	0	2,6				20				20	40					20			
	6	12	3,8	3,2	8,3	3,5	1	8,3	8,3	0	16,7	3,6		25										8,3		41,7			
	12	10	3,0	2,9	0	3,6	0	0	20,0	10,0	10,0	2,9		10	10			20		10				10		30			
6	15	3,6	3,0	13,3	3,4	1	6,7	26,7	13,3	6,7	2,9	6,7	6,7							26,7	40			6,7	6,7				
3	11	2,7	2,4	18,2	3,0	4	36,4	0	18,2	0	2,1	9,1		45,5										9,1		9,1			
4	12	3,2	3,2	0	3,8	0	0	8,3	0	0	3,3								8,3							8,3			
2	11	3,1	2,5	0	3,4	1	9,1	0	0	0	3,1															9,1			
2	12	2,5	2,8	16,7	3,9	0	0	8,3	0	8,3	2,4			8,3		33,3	25						33,3		33,3	8,3			
2	11	3,1	3,1	0	4,0	0	0	9,1	0	0	3,6																		
2	8	3,0	3,0	37,5	3,6	0	0	0	0	0	2,5		12,5	12,5						12,5			12,5			37,5			
4	9	3,1	3,1	0	3,9	0	0	0	11,1	11,1	2,6		55,6					11,1					33,3		55,6	11,1			
12	9	3,6	2,8	0	3,3	0	0	0	0	0	3,0			11,1							11,1		22,2		33,3	11,1			
1	13	3,0	3,0	23,1	2,8	3	23,1	0	0	0	2,8								7,7	7,7						7,7			

Verklaring der lettertekens:

Ad inhoud

- ### B. Sociale geneeskunde - rol en functie van de sociaal-geneeskundige

B, Sociale geneeskunde

B. Rol en functie van de sociaal-geneeskundige

B₃ Werkterrein

- ### C. Mens en milieu

C₁ Milieu en mens

C₂ Mens en samenleving

- D. Epidemiologie, statistiek en rapportage

1. Belang van betreffend college - zeer belangrijk = 4

belangrijk = 3

matig belangrijk = 2

weinig belangrijk = 1

2a. De mate waarin het college een herhaling is van bekende stof - geheel niet = 4

voor een klein deel = 3

voor een groot deel = 2

volledig = 1

2b. Percentage van het aantal aanwezigen, die de herhaling als zinloos ervaren.

3a. De mate waarin het college overlap biedt met andere colleges - geheel niet = 4

voor een klein deel = 3

voor een groot deel = 2

volledig = 1

3c. Percentage van het aantal aanwezigen, die de overlap als zinloos ervaren.

4a. Aspecten meer tijd

4b. Aspecten minder tijd

4c. Gemiste aspecten

Ad presentatie

Hoe vond U de presentatie? - zeer goed

goed

matig

slecht

1. onduidelijke spreekwijze van de docent

2. te snelle spreekwijze van de docent

3. monotone spreekwijze van de docent

4. te weinig gebruik gemaakt van het bord

3. te veel dia's

6. wenig zeggende dia's

7. ontbreken van illustratiemateriaal

8. te abstracte behandeling van de onderwerpen

9. onverzorgd

10. te weinig helder en duidelijk gebracht

11. te veel laten afleiden door vragen van de cursisten

12. te veel dwang tot discussie

13. te weinig gelegenheid tot discussie

14. ontbreken van een overzicht van de door de docent als bekend veronderstelde begrippen

15. ontbreken van aanbevolen artikelen, om tijdens college de verwachte deelname te kunnen geven

16. open antwoordmogelijkheid

5 EVALUATIE-UITKOMSTEN VERKREGEN MET HET NIEUWE FORMULIER VOOR DE CURSUSJAREN 1970 en 1971

De nieuwe methode bezien tegen de achtergrond van de doelstellingen van het evalueren

Ad 1. "Informereren van de cursusleiding over de waardering van de cursus door cursisten"

Met de nieuwe methode kan een overzicht gegeven worden van het aantal malen dat de negatieve aspecten aangeduid worden. Nagegaan kan worden hoeveel geprecodeerde antwoorden zijn aangestreept in verhouding tot het aantal dat aangestreept had kunnen worden.

In de tabel III en tabel IV is een overzicht gegeven van de antwoorden respectievelijk van de cursisten 1970 en 1971, verdeeld naar onderwerp. Duidelijk is, dat er bepaalde tendenties ten aanzien van de presentatie van de verschillende onderwerpen zijn.

Zo wordt er vooral over de presentatie van onderwerpen, behorend tot het gedragswetenschappelijk onderdeel van de cursus, gebruik gemaakt van de antwoorden: "te abstracte behandeling van de onderwerpen" en "te weinig helder en duidelijk gebracht".

Uit de vroegere schaalwaarderingen is gebleken, dat het gedragswetenschappelijke onderdeel als regel minder positief gewaardeerd werd dan de overige cursusgedeelten. Met behulp van de nu gebruikte geprecodeerde antwoorden is concreter aangegeven, dat de materie te weinig aanspreekbaar is in deze cursussituatie.

De minder goede waarderingen zijn met behulp van deze uitkomsten beter te differentiëren naar het onderwijsproces, dat zich afspeelt.

Ad 2. "Verzamelen van materiaal, om de docenten te kunnen informeren"

De vragen naar inhoud en presentatie zijn zo gesteld, dat de antwoorden aanknopingspunten bieden voor het gesprek met de docenten. Uit tabel III en IV blijkt, dat er ook duidelijke tendenties zijn ten aanzien van bepaalde onderwerpen. De uitkomsten verkregen via het nieuwe evaluatieformulier zijn dus meer gedifferentieerd.

tieerd en minder globaal dan een cijfer. Daardoor geven deze duidelijker aanwijzingen ter informatie van de docenten over de reacties op hun lesvaardigheid of de inhoud van een college.

Ad 3. "Gebruik maken van de ervaring van de cursisten voor de planning van de cursus voor het komende jaar"

De mogelijkheid tot inspraak is ook via dit formulier gegeven. Van de cursisten wordt meer aandacht gevraagd om dit formulier in te vullen dan dit het geval is bij het oude formulier. Het aantal malen dat gevraagd wordt te evalueren is echter veel kleiner.

In de tabellen V en VI is respectievelijk voor 1970 en voor 1971 een overzicht gegeven van het aantal malen dat de geprecodeerde antwoorden zijn aangeduid.

Tabel V

Cursistenmateriaal 1970

Verdeling van de keuzen van de geprecodeerde antwoorden

	aantal malen aangeduid	percentage* naar aantal mogelijkheden
<u>Auditieve aspecten</u>		
1. Onduidelijke spreekwijze	40	6,8%
2. Te snelle spreekwijze	29	4,9%
3. Monotone spreekwijze	53	9 %
<u>Visuele aspecten</u>		
4. Te weinig gebruik gemaakt van het bord	21	3,5%
5. Te veel dia's	7	3,6%*
6. Weinig zeggende dia's	5	2,6%*
<u>Aanspreekbaarheid</u>		
7. Ontbreken van illustratiemateriaal	23	3,9%
8. Te abstracte behandeling van de onderwerpen	27	4,6%
<u>Verzorging</u>		
9. Onverzorgd	7	1,2%
<u>Begrijpelijkheid</u>		
10. Te weinig helder en duidelijk gebracht	24	4,1%
13. Ontbreken van een overzicht van de door docent als bekend veronderstelde begrippen	8	1,4%
14. Ontbreken van aanbevolen artikelen, om tijdens college de verwachte deelname te kunnen geven	5	0,8%
<u>Discussiegebruik</u>		
11. Te veel laten afleiden door vragen van de cursisten	15	2,5%
12. Te weinig gelegenheid tot discussie	13	2,2%
Totaal aantal reacties op geprecodeerde antwoorden	277	3,7%
Reacties op open antwoordmogelijkheid:		
van negatieve aard	58	9,7%
van positieve aard	190	31,9%

*Het aantal mogelijkheden is voor alle items gelijk aan het aantal ingevulde formulieren, zijnde 595. Een uitzondering moet gemaakt worden voor "5 en 6", daar door 13 docenten dia's gebruikt werden. Het aantal formulieren ingevuld voor betreffende colleges is 195.

Tabel VI

Cursistenmateriaal 1971

Verdeling van de keuzen van de geprecodeerde antwoorden

	percentage*	
	aantal malen naar aantal aangeduid mogelijkheden	
<u>Auditieve aspecten</u>		
1. Onduidelijke spreekwijze	37	6,9%
2. Te snelle spreekwijze	36	6,8%
3. Monotone spreekwijze	45	8,3%
<u>Visuele aspecten</u>		
4. Te weinig gebruik gemaakt van het bord	13	2,4%
5. Te veel dia's	6	4,1%*
6. Weinig zeggende dia's	7	4,8%*
<u>Aanspreekbaarheid</u>		
7. Ontbreken van illustratiemateriaal	3	0,6%
8. Te abstracte behandeling van de onderwerpen	18	3,3%
<u>Verzorging</u>		
9. Onverzorgd	13	2,4%
<u>Begrijpelijkheid</u>		
10. Te weinig helder en duidelijk gebracht	42	7,8%
13. Ontbreken van een overzicht van de door docent als bekend veronderstelde begrippen	8	1,5%
14. Ontbreken van aanbevolen artikelen, om tijdens college de verwachte deelname te kunnen geven	5	0,9%
<u>Discussiegebruik</u>		
11. Te veel laten afleiden door vragen van de cursisten	26	4,8%
12. Te veel dwang tot discussie	9	1,7%
13. Te weinig gelegenheid tot discussie	21	3,9%
Totaal aantal reacties op geprecodeerde antwoorden	289	3,6%
Reacties op open antwoordmogelijkheid:		
van negatieve aard	83	15,4%
van positieve aard	22	4,1%

*Het aantal mogelijkheden is voor alle items gelijk aan het aantal ingevulde formulieren, zijnde 539. Een uitzondering moet gemaakt worden voor "5 en 6", daar door 13 docenten dia's gebruikt werden. Het aantal formulieren ingevuld voor betreffende docenten is 146.

Duidelijk is, dat de uitspraken met betrekking tot de spreekwijze van de docent voor 1970 de meeste aanleiding geven, om als opmerking over de presentatie te worden aangeduid. Voor 1971 geldt dit alleen voor de "monotone spreekwijze", daarna komt "te weinig helder en duidelijk gebracht".

Voor de cursisten 1970 ontlokt de aanspreekbaarheid naar verhouding meer aanduidingen dan de overige categorieën. De cursisten 1971 hebben meer aanduidingen over het discussiegebruik dan dit voor de groep 1970 het geval was.

Opgemerkt zij, dat de reeks geprecodeerde antwoorden, hoewel niet willekeurig gekozen, maar samengesteld is uit vroegere evaluatiebesprekingen, toch arbitrair is.

Er bestaan diverse theorieën over de oorzaken van falen of slagen van een onderwijsproces. Het Nijmeegs Instituut voor Onderwijsresearch (N.I.V.O.R.) heeft aangekondigd te zullen starten met een onderzoek naar mogelijkheden, om het lesgedrag van individuele leerkrachten (H.A.V.O.)-leraren zo in kaart te brengen en van referentiemogelijkheden te voorzien, dat daaruit met de hulp van een supervisor conclusies getrokken kunnen worden met betrekking tot gewenste veranderingen (4). Zowel de "behavioristische" als de "cognitivistische" opvatting over de aanpak ter verbetering van lesgedrag zijn in de onderzoeksprocedure verwerkt.

Uit het feit, dat alle geprecodeerde antwoorden zowel in 1970 als in 1971 aangestreept zijn, kan besloten worden de opmerkingen te handhaven. Of er aanvulling nodig is zal op den duur moeten blijken uit analyse van de negatieve antwoorden. Er zullen altijd cursisten blijven, die de behoefte hebben zelf te bepalen hoe zij de opmerkingen maken in plaats van gebruik te maken van de geprecodeerde antwoorden. Dit valt ook af te leiden uit vergelijking van het aantal aangekruiste antwoorden met het aantal antwoorden van negatieve aard op de open antwoordmogelijkheid (zie de tabellen III en IV).

Een relatief laag percentage aankruisingen en een relatief hoog percentage reacties van negatieve aard op de open antwoordmogelijkheid duidt op de voorkeur voor zelf vorm geven aan opmerkingen over presentatie boven gebruik maken van de geprecodeerde opmerkingen.

Opgemerkt dient te worden, dat

- 1e) de bruikbaarheid van het formulier voor verzameling van informatie over het oordeel van de cursisten over de cursus afhankelijk zijn van de bereidheid, om energie te stoppen in evaluatie;
- 2e) uit de verkregen informatie alleen conclusies getrokken kunnen worden ten aanzien van de diverse onderdelen en niet over de cursus als geheel.

6 CONCLUSIES

In vergelijking met de evaluatieprocedure, waarbij geëvalueerd werd met behulp van schalen, kan de nieuwe procedure een verbetering betekenen voor de bevordering van de uitwisseling tussen de drie groepen (cursusleiders, cursisten en docenten, die betrokken zijn bij het cursus-gebeuren).

Een voorwaarde is, dat aan de informatie van de docenten tijd gestoken wordt en het ook de docent mogelijk is hierin tijd te investeren. Het zal in bepaalde gevallen nodig blijken om de docenten te coachen.

Ook deze nieuwe evaluatieprocedure berust niet op een theorie over het onderwijsproces, maar is intuïtief, op grond van ervaring samengesteld.

In de literatuur zijn verschillende methoden aangegeven om karakteristieken van docenten te scoren. Deze methoden zijn gebaseerd op ervaring met high school-, college- en universiteitsstudenten. Het mag worden aangenomen, dat de aard van het post-academiaal onderwijs een andere is. Uiteraard kunnen algemene principes worden toegepast in de evaluatie van de instructie. In eerste instantie zal er naar gestreefd moeten worden om een eigen vorm ter evaluatie van de instructie te ontwikkelen.

De basiscursus-groep 1971 heeft tijdens de evaluatiebesprekingen te kennen gegeven op het formulier niet datgene tot uitdrukking te kunnen brengen, wat zij naar aanleiding van een college wilden opmerken. Een oorzaak kan zijn, dat vooral de nadruk is gelegd op de negatieve aspecten.

Het verdientaanbeveling, om uitgaande van de ervaringen samengevat in dit rapport, met iedere cursusgroep een eigen evaluatieformulier samen te stellen. Van belang is ook de positieve aspecten uit te werken, om na te kunnen gaan welke vorm aanslaat.

Indien ieder jaar een ander formulier wordt samengesteld, gaat de mogelijkheid tot vergelijking van de waarderingen van een docent in de verschillende jaren weliswaar verloren. Anderzijds kan worden opgemerkt, dat zowel de groepsnormen als vorm en inhoud van een onderwerp aan veranderingen onderhevig zijn.

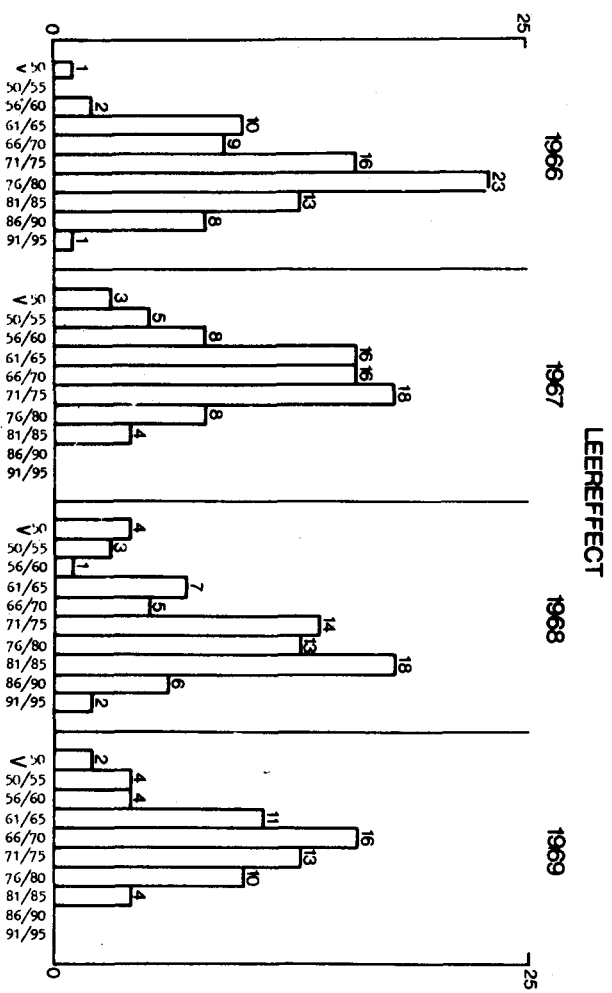
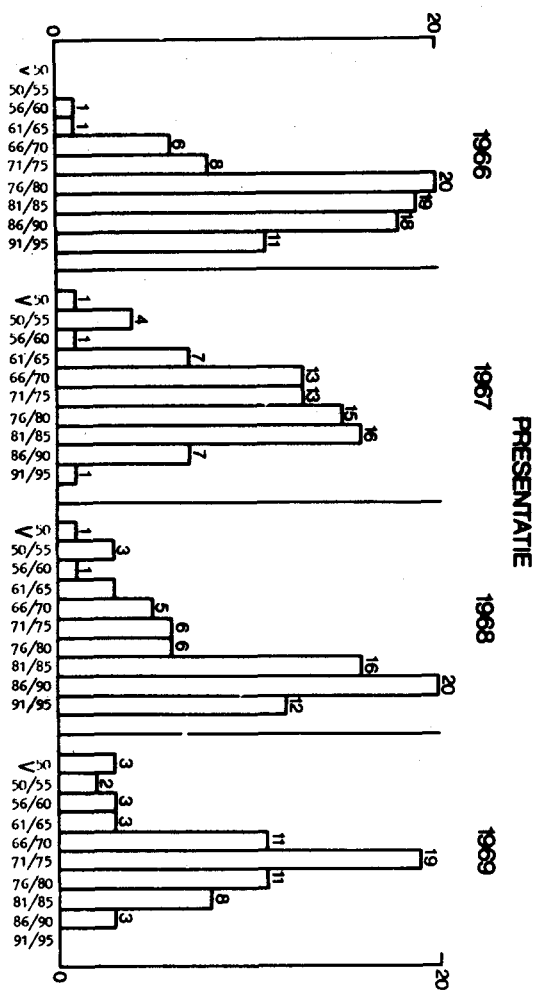
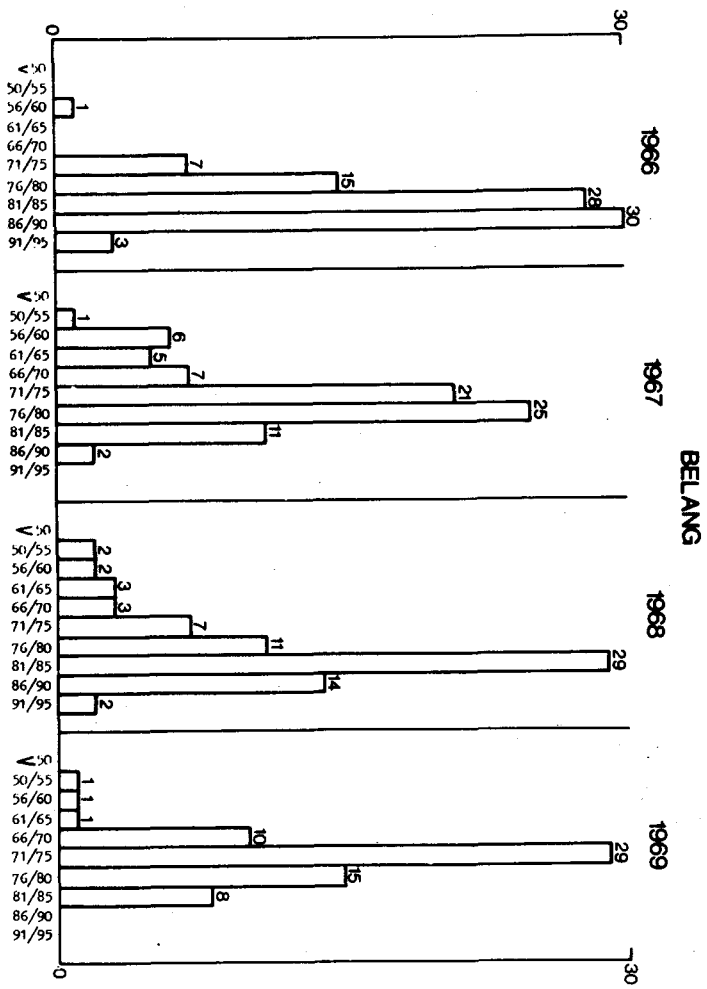
Bovendien is het mogelijk, om de conclusies getrokken uit de

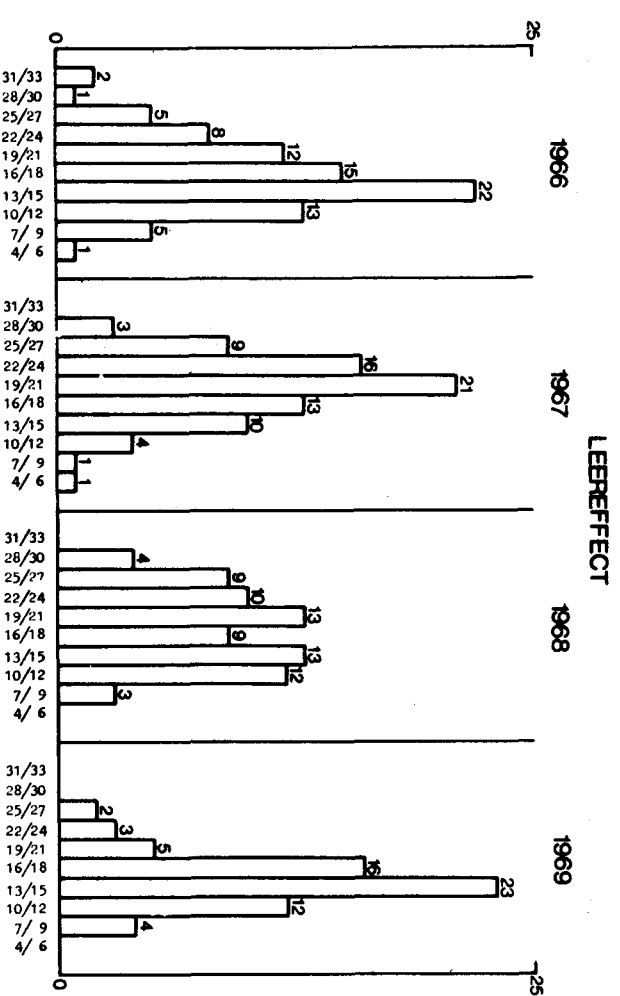
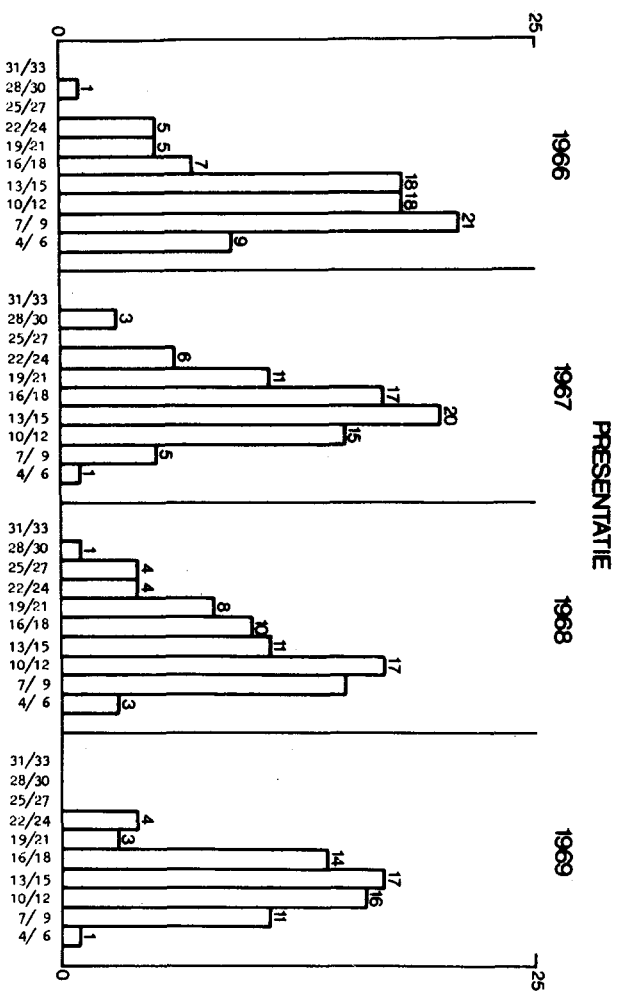
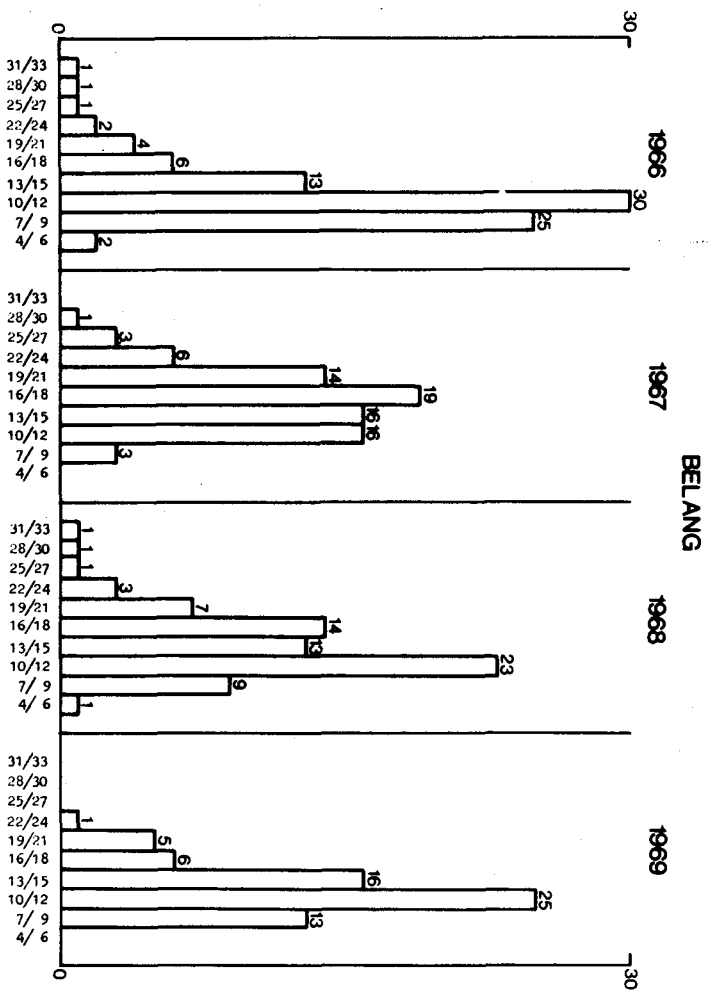
waarderingen over de verschillende jaren te vergelijken.

Teneinde meer zicht te krijgen op de factoren in het onderwijsproces, die als werkzaam gezien worden door deelnemers aan post-academiaal onderwijs, is het van belang om de besprekingen die tot doel hebben een evaluatieformulier voor een cursusgroep samen te stellen, via de bandrecorder vast te leggen. De aldus verkregen waarnemingen kunnen dienen als grondmateriaal voor een exploratief onderzoek naar het onderwijsproces.

LITERATUUR

1. DRESSEL, P.L.: Evaluation of higher education. Houghton Mifflin Company, Boston (1961)
2. GAGE, N.L.: Handbook of research on teaching. Rand McNally & Company, Chicago (1963)
3. GRIEND, P.C. VAN DEN: Leren doceren. Wolters-Noordhoff, Groningen (1970)
4. HOUX, W.M.G.: Verandering van het lesgedrag van leerkrachten. Paedagogische Studiën 48 (1971) pg 229-36

Evaluatieformulier 1970

Codenummer:

Onderwerp:

Gepresenteerd door:

A. Inhoud

1. Dekte de titel de inhoud van het college?
☐ neen
☐ ten dele
☐ ja

2. a. Was het college voor U een herhaling van bekende stof?
☐ geheel niet
☐ voor een klein deel
☐ voor een groot deel
☐ volledig

- b. Zo ja, acht U deze herhaling zinvol?
☐ neen
☐ ja

3. a. Was er sprake van overlap met een van de andere colleges?
☐ geheel niet
☐ voor een klein deel
☐ voor een groot deel
☐ volledig

- b. Zo ja, met welk?

.....

4. a. Aan welke aspecten had meer tijd besteed kunnen worden?

.....

.....

- b. Aan welke aspecten had minder tijd besteed kunnen worden?

.....

.....

c. Welke aspecten heeft U gemist?

.
.

B. Presentatie

Zijn er opmerkingen ten aanzien van de presentatie?

☐ onduidelijke spreekwijze van de docent

☐ te snelle spreekwijze van de docent

☐ monotone spreekwijze van de docent

☐ te weinig gebruik gemaakt van het bord

☐ te veel dia's

☐ weinig zeggende dia's

☐ ontbreken van illustratiemateriaal

☐ te abstracte behandeling van de onderwerpen

☐ onverzorgd

☐ te weinig helder en duidelijk gebracht

☐ te veel laten afleiden door vragen van de cursisten

☐ te weinig gelegenheid tot discussie

☐ ontbreken van een overzicht van de door docent als bekend
veronderstelde begrippen

☐ ontbreken van aanbevolen artikelen, om tijdens college de
verwachte deelname te kunnen geven

☐

Evaluatieformulier 1971

Codenummer:

Onderwerp:

Gepresenteerd door:

A. Inhoud

1. Hoe belangrijk vindt U het onderwerp?
 - ☐ zeer belangrijk
 - ☐ belangrijk
 - ☐ matig belangrijk
 - ☐ weinig belangrijk

2. a. Was het college voor U een herhaling van bekende stof?
 - ☐ geheel niet
 - ☐ voor een klein deel
 - ☐ voor een groot deel
 - ☐ volledig

- b. Zo ja, acht U deze herhaling zinvol?
 - ☐ neen
 - ☐ ja

3. a. Was er sprake van overlap met een van de andere colleges?
 - ☐ geheel niet
 - ☐ voor een klein deel
 - ☐ voor een groot deel
 - ☐ volledig

- b. Zo ja, met welk?

.....

- c. Zo ja, was deze overlap zinvol?
 - ☐ neen
 - ☐ ja

4. a. Aan welke aspecten had meer tijd besteed kunnen worden?

.....

.....

- b. Aan welke aspecten had minder tijd besteed kunnen worden?

.....

.....

c. Welke aspecten heeft U gemist?

.
.

B. Presentatie

1. Hoe vond U de presentatie? ☐ zeer goed
☐ goed
☐ matig
☐ slecht

2. Zijn er opmerkingen ten aanzien van de presentatie?

- ☐ onduidelijke spreekwijze van de docent
- ☐ te snelle spreekwijze van de docent
- ☐ monotone spreekwijze van de docent
- ☐ te weinig gebruik gemaakt van het bord
- ☐ te veel dia's
- ☐ weinig zeggende dia's
- ☐ ontbreken van illustratiemateriaal
- ☐ te abstracte behandeling van de onderwerpen
- ☐ onverzorgd
- ☐ te weinig helder en duidelijk gebracht
- ☐ te veel laten afleiden door vragen van de cursisten
- ☐ te veel dwang tot discussie
- ☐ te weinig gelegenheid tot discussie
- ☐ ontbreken van een overzicht van de door docent als bekend veronderstelde begrippen
- ☐ ontbreken van aanbevolen artikelen, om tijdens college de verwachte deelname te kunnen geven
- ☐